

**EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ALDIKLARI MESLEKİ
REHBERLİK HİZMETLERİ ve MESLEKLERİNİ DEĞİŞTİRMEK İSTEME
DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Araş. Gör. Ayşenur BÜYÜKGÖZE KAVAS*

ÖZET

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerin, ilköğretim ve lise kademelerinde mesleki rehberlik hizmetlerinden ne derecede yararlandıklarını, lise kademesinde aldıkları mesleki rehberlik hizmetlerini ve sıklığını, meslek seçimini etkileyen kaynakları ve şu anki mesleklerini değiştirmek isteme düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 191 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Mesleki Rehberlik Hizmeti Alma Anketi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin ilköğretim ve lisede gerekli mesleki rehberlik hizmetlerini alamadıkları, öğrencilerin meslek tercihinde özellikle ailelerin etkili olduğu ve tercihini kendisi yapmayan öğrencilerin mesleklerini büyük oranda değiştirmek istediği görülmektedir.

Anahtar sözcükler: Mesleki rehberlik, eğitim fakültesi, üniversite öğrenciler

SUMMARY

The aim of this study is to determine to what degree the university students made use of the vocational guidance services in primary and high school levels, the vocational guidance services taken in high school level and their frequency, the factors influencing choice of occupation and students' level of wish for changing their present occupations. The sample of the study is consisted of 191 undergraduate students from faculty of education in METU. Vocational Guidance-Taking Service Questionnaire, developed by the researcher, was used

---

* Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD

as the data collecting instrument. The results of the study point out that students couldn't get the necessary vocational guidance services in primary and high school, families are of the essence in students' choice of occupation, and the students not having made their own choices seem to change their occupations in high proportion.

Key words: Vocational guidance, faculty of education, university student

GİRİŞ

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecine girmesiyle birlikte kalifiye eleman, mesleğinde ve işinde üretken bireyler yetiştirmek artık daha da önemli hale gelmiştir. İnsanların geleceğini önemli ölçüde etkileyen kararlardan biri de hiç şüphesiz meslek seçimidir. İş doyumu yüksek, üretken, mesleğinde mutlu, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kendine uygun bir meslek alanına yönelmiş bireyler yetiştirmek ancak mesleki rehberlik ya da meslek danışmanlığı kapsamındaki hizmetlerin öğrencilere zamanında ve etkili bir biçimde sunulmasıyla mümkündür.

1908 yılında Boston'da Frank Parsons tarafından iş arayanların çeşitli yönlerden niteliklerini ve iş beklentilerini değerlendirmek ve kişinin mevcut iş seçeneklerini, niteliklerine uygun olup olmadığı yönünden irdeleyerek bunlardan kendilerine uygun birisini seçmesine yardım etmek amacıyla ilk meslek bürosunun açıldığını görmekteyiz (Balı, 2003). Ancak, daha sonra, iş arama yaşına gelmiş bir kişiye yapılan bu yardımın geç kalmış ve yetersiz bir yardım olduğunun fark edilmesiyle birlikte, insanlara okul çağında iken mesleki yeteneklerine uygun eğitim vermenin ve onları çalışma hayatına hazırlamanın daha doğru olacağı ileri sürülmeye başlandı. Böylece okullarda rehberlik hizmetleri adı verilen ve daha çok öğrencilerin alan ve ders seçimine, ileri eğitime ve mesleğe yönelmesine yardımcı olmaya ağırlık veren hizmetler ortaya çıktı. (Kuzgun, 2000).

Bir meslek için plan yapma ve hazırlanma, ergenlik yılları esnasında karşılaşılan önemli gelişim görevlerinden birisidir (Dusek, 1987). Bu görevin başarılı bir şekilde yerine getirilmesiyle birey yetişkinlik yıllarındaki yaşamına da bir yön vermiş olacaktır. İsaetli bir meslek seçimi sonraki yıllarda bireylerin daha mutlu ve başarılı olması için gerekli görülmektedir (Sayın, 2000).

Meslek seçimi, bireyin tercih ettiği yani girmek istediği meslekler arasından birini belirlemesi ve buna girmek için çaba göstermesi olarak tanımlanabilir (Bacanlı, 1996). Bir diğer tanıma göre ise, meslek seçimi; bireyin kendisine açık meslekleri çeşitli yönleri ile değerlendirip, kendi gereksinimleri açısından istenir yönleri çok, istenmeyen yönleri ise az olan birine yönelmeye

karar vermesidir (Kuzgun, 1983). Kişinin vereceği bu karar bireysel etmenlerle birlikte toplumsal ve çevresel etmenlerin de etkileşimine dayanmaktadır. Bireyin meslek seçimini etkileyen bu faktörler, bireysel, sosyal ve psikolojik faktörler olarak gruplanabilir. Bireysel faktörler içinde başlıca, yaş ve cinsiyet; sosyal faktörler içinde aile, mesleki yapı, akranlar, sosyoekonomik statü; psikolojik faktörler içinde ilgiler, zihinsel yetenekler ve meslek değerleri yer almaktadır (Sayın, 2000).

Bireyin seçme özgürlüğünü doğru tercihler yapabilme doğrultusunda kullanabilmesi için, neyi niçin istediğini, ne gibi bedensel, zihinsel ve ekonomik olanaklara sahip olduğunu bilmesi yani kendisini tanıması gerekir. Aynı şekilde sağlıklı bir seçim için mevcut seçenekleri, gerektirdiği nitelikler ve sağladıkları olanaklar açısından değerlendirmek gerekli görülmüştür. (Kuzgun, 2000).

Mesleki rehberlik ve yönlendirme hizmetleri, bireylerin çeşitli meslekleri tanımaları, kendi özelliklerini tanımaları ve bu bilgilerin ışığında kendilerine en uygun olan mesleği seçme süreci olarak görülmektedir (Kepçeoğlu, 1999; Kuzgun 2000; Özgüven 2004). Bu nedenle meslek seçme sürecinin temelinde bireyin kendisini, meslek alanlarını ve bir üst eğitim kurumunu tanımasının önemi büyüktür.

Kişilerin doğuştan getirdiği yeteneklerini, potansiyellerini ve daha sonra öğrenme yoluyla kazandığı bilgi ve becerileri en iyi şekilde kullanabilmesi kişinin kendisi için en doğru olabilecek mesleği seçmesiyle mümkün olabilecektir. En iyi meslek ise, bireyin özellik ve koşullarına en uygun olan, onu en çok tatmin edebilen ve tüm yeteneklerini kullanarak kendini geliştirebileceği, ilgilerine hitap edebilen ve en çok doyum sağlayabileceği meslektir. Bu açıdan baktığımızda Korkut'un (2003) belirttiği gibi mesleki rehberlik alanında mesleki eğitim verme ve meslekleri tanıtmaya gibi önleyici rehberlik kapsamına da giren bazı etkinlikler oldukça önem kazanmaktadır.

Ülkemizde mesleki rehberlik alanında lise ve üniversite öğrencileriyle ilgili olarak yapılmış çalışmalara baktığımızda; mesleki rehberlik çalışmalarının, öğrencilerin meslek tercihlerinde gerçekçi kararlar vermelerinde (Efilti, 1998), uygulanan mesleki grup rehberliğinin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun alan seçimlerinde ve mesleki yönden kendilerini tanımalarında (Öksüz, 2001; Bektaş ve Demir, 2004), lise son sınıf öğrencilerinin yetenek ve ilgilerine uygun mesleki tercihleri yapmalarında uygulanan mesleki rehberlik programının öğrencilerin tercihlerini yetenek ve ilgilerine daha uygun hale getirmede (Çetinkaya, 1995), lise 1. sınıf öğrencileriyle yapılan grup rehberliğinin, öğrencilerin alan tercihlerinde gerçekçi davranmalarında (Aydın, 2002) ve verilen kısa süreli bireysel danışma hizmetlerinin öğrencilerin mesleki

tercihlerinin olumlu yönde değişmesinde etkili olduğu (Durlanık, 1998) bulunmuştur.

Bu çalışmada ise meslek seçimini yapmış üniversite öğrencilerinin, ilköğretim ve lise kademelerinde mesleki rehberlik hizmetlerinden ne derecede yararlandıkları, lisede aldıkları mesleki rehberlik hizmetlerini ve sıklığını, meslek seçimini etkileyen kaynakları ve şu anki mesleklerini değiştirmek isteme düzeylerini betimlemek ve aralarındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmaya Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde 2004-2005 öğretim yılı bahar döneminde Eğitim Fakültesi'ne (Okul Öncesi, İlköğretim Matematik, Bilgisayar Eğitimi ve Teknolojileri ve İngilizce Öğretmenliği) devam etmekte olan 191 (K=121; E=70) öğrenci katılmıştır. Öğrencilere mesleki rehberlik hizmeti alma anketi uygulanmış ve gönüllü 20 öğrenci ile bireysel görüşme yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

1. Mesleki Rehberlik Hizmeti Alma Anketi

Bu çalışmada "Mesleki Rehberlik Hizmeti Alma Anketi" kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen ankette, meslek seçimine ve yönlendirme hizmetlerine yönelik olarak, ilköğretimde bir üst eğitim kurumu seçiminde yardım alınıp alınmaması, rehber öğretmenden meslek seçimine yönelik yardım alınıp alınmaması, mesleki rehberlik kapsamında hangi hizmetlerden yararlanıldığı, meslek seçimini etkileyen kaynakların neler olduğu ve şu anki mesleğini değiştirmek isteme durumunu belirleme amaçlı maddeler yer almaktadır. Anket toplam 10 maddeden ve 2 kısımdan oluşmaktadır. Kişisel bilgilerin edinilmesi amacıyla sorulan ilk üç soru ilk bölümü ve araştırmanın değişkenleriyle ilgili bilgi almak amacıyla sorulan yedi soru anketin ikinci bölümünü oluşturmaktadır. Anketin geliştirilmesinde ilgili literatürden yararlanılmıştır.

2. Bireysel Görüşme (Mülakat)

Araştırma kapsamında, anketi dolduran 20 (K=13, E=7) öğrenci ile bireysel görüşme (mülakat) yapılmıştır. Görüşmeler yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

Görüşme sonuçları içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir.

İşlem

Mesleki Rehberlik Hizmeti Alma Anketi 2004–2005 öğretim yılı bahar döneminde 191 Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencisine uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan Mesleki Rehberlik Hizmeti Alma Anketi öğrencilere sınıf ortamında ve grup halinde uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından öğretim elemanlarından uygulama için izin ve randevu alındıktan sonra belirlenen saatlerde sınıflara girilerek öğrencilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve gönüllü olanlarla uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri, öğrencilerin ankette yer alan sorulara verdikleri cevaplardan ve yapılan bireysel görüşme sonuçlarından oluşmaktadır. Veriler SPSS 11.5 (Statistical Package for Social Scientists for Windows Release 11.5) yazılım programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde yüzde ve sıklık (frekans) belirten tablolarla birlikte çapraz dağılım tablosu da kullanılmıştır. Bunların dışında değişkenlerin kategorik olması nedeniyle analizlerde ki-kare (Chi-square) tekniği kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu araştırmada, meslek seçimini yapmış öğrencilerin, ilköğretim ve lise kademelerinde mesleki rehberlik hizmetlerinden ne derece yararlandıkları, lisede aldıkları mesleki rehberlik hizmetleri ve sıklığı, meslek seçimini etkileyen kaynaklar ve şu anki mesleğini değiştirmek isteme düzeyleri ile ilgili tablolar sırasıyla sunulmuştur. Bununla birlikte, öğrencilerin mesleklerini değiştirmek isteme durumları ile meslek seçiminde etkili olan kaynaklar, mesleki rehberlik kapsamında yardım alma ve mezun oldukları lisede rehber öğretmen olması arasında anlamlı bir ilişkinin bulunup bulunmadığı ki-kare (chi-square) tekniği kullanılarak analiz edilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılanların, ilköğretim kademesinde bir üst eğitim kurumuna yönelik yardım alma durumu

	n	%
Yardım alan	13	6,8
Yardım almayan	178	93,2
Toplam	191	100,0

Tablo 2. Araştırmaya katılanların, lisede üniversite ve meslek seçimine yönelik yardım alma durumu

	n	%
Yardım alan	63	33
Yardım almayan	128	67
Toplam	191	100

Çalışma grubu içinde yer alan öğrencilerin %93'ü ilköğretimde, %67'si lisede meslek seçimine ve bir üst eğitim kurumuna yönelik herhangi bir yardım almadıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, ilköğretim ve lise düzeyinde sunulan mesleki rehberlik hizmetleri açısından büyük farklılık (%26) olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya katılanların lisede mesleki rehberlik kapsamında aldıkları hizmetlerin dağılımı

	n	%
Yardım almadı	128	67
İlgilerin belirlen.mesi konusunda	21	11
Ünv.formu doldurulmasında	16	8,4
Meslekleri tanımaya yönelik	12	6,3
Ünv. Tanımaya yönelik	7	3,7
Mesleki grup rehberlik	4	2,1
Diğer	3	1,6
Toplam	191	100

Öğrencilerin lise döneminde mesleki rehberlik kapsamında aldıkları hizmetlere bakıldığında, en çok yardım alınan konular sırasıyla ilgilerin belirlenmesi (%11), üniversite formunun doldurulması (%8,4), meslekleri tanımaya yönelik bilgi alınması (%6,3), üniversiteleri tanımaya yönelik bilgi alınması (3,7), mesleki grup danışması (%2,1) ve "diğer" seçeneği içinde üniversitelere gezi (%1,6) yer almaktadır. Bunların dışında katılımcılar tarafından herhangi bir hizmet çeşidi belirtilmemiştir.

Tablo 4. Araştırmaya katılanların şu anki mesleğini değiştirme isteği

	n	%
Evet	108	56,5
Hayır	83	43,5
Toplam	191	100

Öğrencilerin %56,5'i gerekli mesleki rehberlik hizmetlerini zamanında alıp, ilgi ve yeteneklerinin farkına varsalardı şu anki meslek ve bölüm seçimlerini değiştirebileceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 5. Araştırmaya katılanların meslek seçimini etkileyen kaynaklar ve şu anki mesleğini değiştirme isteği çapraz dağılım tablosu

		Şu anki mesleğini değiştirmek isteği			Toplam
			Evet	Hayır	
Meslek seçimini etkileyen kaynaklar	Kendisi	n	47	60	107
		%	43,9	56,1	100
	Aile	n	20	14	34
		%	58,8	41,2	100
	Akraba	n	4	2	6
		%	66,7	33,3	100
	Öğretmen	n	7	3	10
		%	70	30	100
	Arkadaş	n	3	1	4
		%	75	25	100
	Dershane	n	12	2	14
		%	85,7	14,3	100
	Diğer	n	15	1	16
		%	93,8	6,3	100
Toplam		n	108	83	191
		%	56,5	43,5	100

Öğrencilerin meslek seçiminde etkili olan kaynaklar incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin sadece %56'sı meslek seçimini kendisinin yaptığını belirtmiştir. Kişilerin kendi dışında seçimlerinde, sırasıyla, ailelerin (%17,8), "diğer" (%8,4), dershane (%7,3), öğretmen (%5,2), akrabaların (%3,1), ve arkadaşların (%2,1) etkili olduğu görülmektedir. "Diğer" seçeneğini işaretleyen öğrencilerin cevapları incelendiğinde, çoğunun meslek lisesi mezunu olduğu ve verilen seçeneğe "mecburen veya YÖK," gibi ifadeler yazdıkları görülmektedir.

Bir diğer çarpıcı sonuç ise, meslek seçimini kendisinin yaptığını belirten öğrencilerin %43,9'u mesleğini değiştirmek istediğini belirtmesine karşın, bu oran tercihi ailesi tarafından yapılan öğrencilerde %58,8'e kadar çıkmaktadır. Bu oran diğer seçenekler içinde, tabloda görüldüğü gibi, artış göstererek ilerlemektedir. Öğrencilerin mesleklerini değiştirmek isteme durumlarının, meslek seçiminde etkili olan kaynaklara göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak için ki-kare testi yapılmıştır. Tablo incelendiğinde, mesleğini değiştirmek isteyen öğrencilere baktığımızda, %56,5'inin meslek seçiminde, kendisi dışındaki kaynakların etkili olduğu görülürken, bu oran meslek seçimini kendisi yapan öğrencilerde % 43,5'e düşmektedir.

Tablo 6. Araştırmaya katılanların meslek seçimini etkileyen kaynaklar ve şu anki mesleğini değiştirme isteği çapraz dağılım tablosu

		Şu anki mesleğini değiştirmek isteği			
		Evet	Hayır	Toplam	
Meslek	Kendisi	n	47	60	107
		%	43,9	56,1	100
seçiminde	Kendisi dışında	n	61	23	84
		%	72,6	27,4	100
etkili olan kaynaklar	Toplam	n	108	83	191
		%	56,5	43,5	100

Mesleğini değiştirmek istemeyen öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%72,3) meslek seçimini kendisinin yaptığı görülmektedir. Gözlenen bu farkın, yapılan ki-kare testiyle anlamlı olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(1)} = 15.76, p < .01$]. Başka bir anlatımla, öğrencilerin mesleklerini değiştirmek isteme durumları ile meslek seçiminde etkili olan kaynaklar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 7. Araştırmaya katılanların, şu anki mesleğini değiştirme isteği ve lisede mesleki rehberlik kapsamında yardım alma durumu çapraz dağılım tablosu

Şu anki mesleğini değiştirmek isteği					
			Evet	Hayır	Toplam
Yardım	Yardım almayan	n	70	58	128
	Alma	%	54,7	45,3	100
Durumu	Yardım alan	n	38	25	63
		%	60,3	39,7	100
	Toplam	n	108	83	191
		%	56,5	43,5	100

Bu çalışmada bağımlı değişken olarak kullanılan mesleğini değiştirmek isteme durumu ile lisede mesleki rehberlik kapsamında yardım alıp almama arasında anlamlı bir ilişkinin bulunup bulunmadığı ki-kare tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucuna göre, mesleğini değiştirmek isteme durumu ile lisede mesleki rehberlik kapsamındaki hizmetlerden yararlanma arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir [$\chi^2_{(1)} = .54, p > .05$]. Ancak, tabloda da görüldüğü gibi, şu anki mesleğini değiştirmek isteyenlerin %64.8'i lise dönemlerinde gerekli mesleki rehberlik hizmetlerinden yararlanmadıklarını belirtmektedirler.

Tablo 8. Araştırmaya katılanların, şu anki mesleğini değiştirme isteği ve okudukları lisede rehber öğretmen bulunması durumu çapraz dağılım tablosu

		Rehber öğretmen			Toplam
		Var	Yok		
Şu anki mesleğini değiştirme isteği	Evet	n	83	25	108
		%	76,9	23,1	100
	Hayır	n	73	10	83
		%	88	12	100
	Toplam	n	156	35	191
		%	81,7	18,3	100

Okuduğu lisede rehber öğretmen bulunan öğrencilerden, mesleğini değiştirmek isteyenlerin oranı (%76.9) mesleğini değiştirmek istemeyenlere (%88) oranla daha düşüktür. Yapılan ki-kare testi sonucunda da, görülen bu farkın anlamlı düzeyde olduğu söylenebilir [$\chi^2_{(1)} = 3.86, p < .05$].

Görüşme Sonuçları

Görüşmeler, değişik bölüm ve sınıflardan 7 erkek ve 13 kız öğrenci olmak üzere toplam 20 öğrenci ile bireysel olarak yapılmıştır. Görüşme sonuçları içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular kısaca; öğrencilerden rehber öğretmenleri ile ilişki düzeyleri yüksek olanların daha fazla yardım talep ettiği, öğrencilerin bazılarının “ailem kırılmasın” düşüncesiyle ailelerinin istedikleri bölüm ve üniversiteleri tercih ettikleri, öğrencilerden ilgi testi alanların, ilgi testlerinin sonuçlarını güvenilir bulmadıkları ve bazı uygulanan testlerin sonuçlarının kendilerine ulaşmadığı şeklinde özetlenebilir. Bir diğer bulgu ise, ailesinde kendisinden önce üniversite okuyan kardeşe sahip öğrencilerin üniversiteler hakkında daha ayrıntılı bilgiye sahip olarak tercih yaptıklarını belirtmeleridir.

TARTIŞMA

Bulgular toplu biçimde değerlendirildiğinde, Eğitim Fakültesi öğrencilerinden ilköğretim ve lise kademelerinde mesleki rehberlik hizmeti almayanların şu anki mesleklerini değiştirmek isteme düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın sonuçları daha önce yapılmış olan araştırma (Abişeva, 1997) sonuçlarıyla tutarlı olarak Eğitim Fakültesi öğrencilerinin meslek seçiminde, orta öğretim kurumlarında almış oldukları rehberlik hizmetinin etkili olabileceği görülmektedir.

Yapılmış olan çalışmalara (Efilti, 1998; Koçak, 2001) benzer olarak, bu çalışmada da, ilköğretim ve lise düzeyinde sunulan mesleki rehberlik hizmetlerinin oldukça yetersiz olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, ilköğretim ve lise kademelerinde sunulan mesleki rehberlik hizmetleri açısından büyük farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Bir diğer önemli bulgu ise, meslek seçimini kendisi yapan öğrencilerin, meslek seçimi başkaları tarafından yapılan öğrencilere oranla mesleklerini değiştirmek isteme düzeylerinin daha düşük çıkmasıdır. Sınıf ve cinsiyet değişkenleri ile mesleğini değiştirmek isteme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Öğrencilerin seçimini etkileyen kaynaklar incelendiğinde, daha önce yapılmış olan araştırma (Özyürek, R., Kılıç-Atıcı, M., 2002) bulgularıyla benzer olarak, öğrenciler seçimlerini etkileyen kaynakların başında ailelerinin yer aldığını ve dershanelerinden okullarına oranla meslek danışmanlığı konusunda daha fazla yararlandıklarını belirtmektedirler.

Yapılan çalışmada, öğrencilerin üniversite ve meslek seçimlerinde ilk sırada kendi istekleri yer almakla beraber bu oranın istenilen düzeyde olmadığı ve öğrencilerin kendi isteklerinden sonra ilk olarak ailelerinin istek ve seçimlerine yer verdikleri görülmektedir.

Bulgularla tutarlı olan bir başka araştırma (Koç, 1991) sonucuna göre, öğrenciler meslek tercihi yaparken en çok seçilecek mesleğin kendi ilgi ve yeteneklerine uygunluğuna bakmaktadırlar. İkinci olarak dikkate aldıkları husus ise seçecekleri mesleği ailelerinin isteyip istemediğidir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak getirilebilecek öneriler şunlar olabilir;

- Çalışma daha geniş ve çeşitli örneklem gruplarıyla tekrarlanarak sonuçlar arasında karşılaştırmalara gidilebilir.

- Öğrencilerin kendilerini, meslek alanlarını ve üniversiteleri daha iyi tanıyabilmeleri için okullarda mesleki rehberlik hizmetleri kapsamında bu alanlara ilişkin bilgi verme düzeyi artırılabilir.

- Geçerliliği ve güvenilirliği olan testler kullanılarak yapılan testlerin sonuçları öğrencilerle mümkün olduğunca paylaşılmaya çalışılabilir.

- Mesleki rehberlik çalışmaları sadece öğrencilere yönelik olarak sınırlandırılmayarak, öğrencilerin meslek seçimi ve tercihlerinde büyük rol oynayan ailelere yönelik olarak ta düzenlenmelidir. Bu kapsamda ailelerle, özellikle öğrencilerin tercihleri konusunda baskı kurmamaları konusunda bilgilendirmeye yönelik toplantılar, seminerler düzenlenebilir.

- Bireyin kendini ve meslek alanlarını tanıması kısa bir süreyle kısıtlanamayacağı için mesleki rehberlik kapsamındaki hizmetler ilköğretimden itibaren gerekli önem verilerek, öğrencilere etkili ve planlı bir biçimde sunulmalıdır.

Sonuç olarak, tüm öğretim kademelerinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında mesleki rehberlik hizmetlerine gereken önemin verilerek bu hizmetlerin daha işlevsel bir duruma getirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Abişeva, Ş. (1997). Eğitim Fakültesi öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen bazı etmenler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa.
- Aydın, D. (2002). Grup rehberliğinin lise 1. Sınıf öğrencileri alan tercihlerinde gerçekçi davranmalarına etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Bacanlı, F. (1996). Bir mesleki grup programı ve uygulama kılavuzu. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Balı, H. (2003). Türkiye’de ve Avrupa Birliği’nde mesleki rehberlik uygulamaları-

- Türkiye'deki uygulamada karşılaşılan sorunlara ilişkin bir önerme. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Bektaş, D. Y. & Demir, A. (2004). Üniversite öğrencileri için mesleki grup rehberliği programı ve programın etkisi üzerine bir çalışma. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik dergisi, 3, 22.
- Çetinkaya, B. (1995). Lise son sınıf öğrencilerinin yetenek ve ilgilerine uygun mesleki tercihleri yapmalarında mesleki rehberlik uygulamalarının etkinliğinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Trabzon.
- Durlanık, M. (1998). Bireysel danışma hizmetlerinin öğrencilerin mesleki tercihlerine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Dusek, J.B. (1987) Adolescent Develop and Behavior. Prentice-Hall International Editions.
- Efilti, E. (1998). Mesleki rehberliğin meslek seçimine etkisi üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Kepçeoğlu, M. (1999). Psikolojik danışma ve rehberlik. Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Koç, M. (1991). K.T.Ü. Fatih Eğitim Fakültesi birinci sınıf öğrencilerin meslek seçimlerine etki eden faktörlerin belirlenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Trabzon.
- Koçak, R., (2001). Orta öğretim okullarındaki mesleki rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi- Gaziantep örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Gaziantep.
- Korkut, F. (2003). Rehberlikte önleme hizmetleri. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9, 441-452.
- Kuzgun, Y. (1983). Benlik ve ideal benlik kavramlarının tercih edilen meslek kavramı ile ilişkisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16.
- Kuzgun, Y. (2000). Meslek danışmanlığı kuramlar ve uygulamalar. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Öksüz, H. (2001). Mesleki grup rehberliğinin lise öğrencilerinin ilgi ve yeteneklerine uygun alan seçmelerine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Özgüven, İ. E. (2004). Mesleki Rehberlik ve Yönelme Süreci. www.egitim.com/egitimciler/0753/0753.1.meslekirehberlikveyoneltmesureci_kaynaktan_12/04/2005 tarihinde alınmıştır.
- Özyürek, R., Kılıç-Atıcı, M. (2002). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi kararında kendilerine yardım eden kaynakların belirlenmesi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 17, 33-42.
- Sayın, S. (2000). Lise öğrencilerinin mesleki ilgilerini yordayan bazı değişkenler. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Tan, H. (1992). Psikolojik danışma ve rehberlik teori ve uygulama. Alkım Yayınevi, İstanbul.